

Oranjestad April 13, 2020

To the Minister of Economic Affairs & Finance
mr. Xiomara Maduro

H.E.,

Our Food & Beverage operations in Aruba were badly hurt like most businesses around the world due to the corona virus. A frequent heard argument was ***why restaurants did not have a reserve large enough to pay their staff a minimum wage for the next few months.*** Our industry is fast paced, dynamic, and because we are highly labor intensive we are at greatest risk of bankruptcy during a crisis like the one we are experiencing now. Why don't restaurants have reserves? With this letter we would like to 'paint a picture' of how our sector operates.

There are different type of restaurants, small mom and pop establishments, medium sized single-unit operations, larger companies owning more than one establishment, and franchises/chain restaurants. Each operation has their own business model and there are differences in management structures. However, there is one thing we all have in common: ***restaurants are highly labor intensive.*** Before a plate is served there is a long chain of people from the purchasing, preparation, marketing, and service staff working together to be able to serve. Now, for a small establishment with 70 seats, that can mean 13 employees, but for a larger company that may mean 400 employees divided over multiple units. Our industry has been struggling as it is because of the high operational costs of doing business in our sector. These are issues that have all been addressed before in previous attempts to bring understanding to the government about our daily struggles. To go back to answer the question about reserves: we have been in contact with our members and even though we deal with different issues and concerns at the moment: rent, contracts, debt to suppliers for already purchased items, utilities etc. There is one main concern: our much valued employees. Most of us do not have reserves. A compilation of reasons below:

- * Newer restaurants who have not yet recovered from their investments;
- * Restaurants that have recently invested in acquiring new properties, or investing in existing properties;
- * Restaurants have made recent investments in menu printing and other expenses related to the BBO/BAZV changes;
- * Repayment of loans;
- * Replacement of equipment that breaks down and has to be replaced from cash-flow.

AF&BA does recognize that a few of the larger restaurants may have a reserve, however, a reserve that with multiple employees will be depleted soon without any reserve to re-start. With an optimistic scenario of 3 months but with a more realistic projection of serving tourists again in 6 months, the larger companies also employ more employees and the goal for the government and the business community

Oranjestad April 13, 2020

Minister van Financien, Economische Zaken en Cultuur
Mevrouw mr. Xiomara Ruiz-Maduro
L.G. Smith Boulevard 76 via email

H.E.,

Onze Food & Beverage industrie in Aruba heeft, net als in andere delen van de wereld, grote klappen moeten incasseren veroorzaakt door het corona virus. Eén van de punten van discussie die momenteel aan de orde is, is waarom onze sector geen reserves heeft gecreëerd om ons personeel ten minste het minimum loon uit te keren voor enkele maanden. Onze sector is zeer arbeidsintensief en tijdens een crisis van deze globale omvang zeer gevoelig. Waarom heeft onze restaurant sector geen reserves? Met dit schrijven hopen wij duidelijkheid te verschaffen hoe onze sector in elkaar zit.

Er zijn verschillende soorten restaurants: van het traditionele echtpaar (ma en pa) restaurant, tot middelmaat restaurants, op zichzelf staande restaurants, grotere restaurants met meerdere zaken en de franchise fast food restaurants. Ieder segment heeft een apart businessmodel en een verschillende managementstructuur. Wat ieder segment echter gemeen heeft is de arbeidsintensiviteit. Achter elke consumptie die wordt geserveerd zit een keten van inkoop, productie, bediening en marketing. Een klein restaurant met 70 stoelen telt ongeveer 13 personeels leden (dit verschilt per restaurant en concept). Een restaurant met meer zaken op Aruba kan wel 400 personeels leden in dienst hebben. Aruba staat bekend om haar hoge "cost of business" en dit maakt het voor de F&B sector niet gemakkelijk. In september 2019 maakte de sector -tijdens de door de overheid georganiseerde stake holders meeting- bekend het zeer moeilijk te hebben.

Om terug te gaan naar de vraag waarom restaurants geen reserves hebben maak ik duidelijk: naast alle uitdagingen zoals het betalen van de huur, het naleven van overeenkomsten, het betalen van leveranciers, het betalen van water & electriciteit en belasting staat er één centraal. Ons zeer gewaardeerd personeel. Na het voldaan van bovengenoemde verplichtingen is er nagenoeg niets over om klappen op te vangen. Hier volgen nog enkele redenen die het voor onze sector nog moeilijker maakt reserves op te bouwen:

- Nieuwe restaurants die de gemaakt investering nog niet te boven zijn.
- Restaurants die in nieuwe apparatuur hebben geïnvesteerd of in een uitbreiding.
- Restaurants die op basis van de nieuwe fiscale regelgeving al hun menus moesten herdrukken.
- Het terug betalen van leningen.
- Apparatuur die het onverwachts begeeft en uit de cash flow betaald wordt.

AF&BA constateert dat enkele restaurants wel een reserve hebben opgebouwd, maar wordt deze aangewend ter betaling van personeelssalarissen dan rest er geen kapitaal voor een investering bij heropening. De grotere restaurants hebben meer werknemers in loondienst. Indien deze verplicht zouden worden drie tot zes maanden minimumloon te betalen, leidt dit tot faillissementen hetgeen niet het

optimistico di 3 luna, pero cu un projection mas realistico di sirbi turista atrobe den 6 luna, e companianan mas grandi tambe tin mas empleado y e obhetivo di Gobierno y e comunidad di negoshi mester ta pa mantene lo mas tanto empleadonan cu un trabao. Nos kier salbuardia e continuidad di e negochi, pa asina nos tur lo tin un trabao pa bay bek na dje despues di e situacion aki. Cu esaki nos kier trece na mesa cu nos mester di un flexibilidad y ayudo financiero pa por sobrevivi e tormenta, y e reservanan no mester ta e enfoke di e discusion. Mayoria negoshi no a logra di acumula reserva, sobreviviendo di luna pa luna of kedando atras riba gastonan. E par di nan cu ta 'responsabel' no mester ser castiga y manda directamente bancarota door di forza nan pa haci uzo di e reservanan aki pa cubri e empleadonan prome cu ta logra salbuardia nan compania. E obhetivo sobresaliente mester ta cu e negoshi ta sobrevivi.

Ademas, mayoria di restaurant no tin un linea di credito grandi na nan banco. Consecuentemente, no tin espacio pa acumula un debe, pa asina logra di sobrevivi. Adicional, nos ta duda cu e banconan lo coopera cu prestamonan nobo pa restaurantnan bao di e circunstancianan insigur aki. Mayoria di restaurant no sa unda pa acudi na e momento aki. Esaki ta splica dicon hopi restaurant na Aruba no tin un reserva y pa por sobrevivi y habri di nobo den 6 luna lo mester di un fondo di emergencia. Den e sinti aki lo mester pone energia den:

1. Un plan di mercadeo pa trece turista bek na nos isla;
2. Un plan di bao di cua condishonnan un restaurant lo por habri atrobe. Lo mester monitorea esaki di serca segun e ocupacion riba e isla. Al contrario, hopi restaurant lo sera nan porta ora tur lo habri nan porta di nobo;
3. Explora e realidad (normal) nobo;
4. Explora posibilidad di diversifica nos economia;
5. Asisti Gobierno di Aruba den un re-apertura ordena y un plan economico.

AF&BA ta considera loke a ser menciona akiriba un tarea enorme pa cualkier Gobierno. Den hopi pais a crea Ekiponan di Tarea (Task Forces) pa asisti Gobierno y nos ta recomenda e instalacion di un Ekipo di Tarea Financiero y Economico pa yuda GOA prepara pa un Aruba miho. Nos ta recomenda laga e Ekipo di Tarea consisti di miembro di nos sector priva cu, banda di nan experticio riba tereno economico y financiero, tin conexionnan internacional cu lo por duna un extra empuhe na nos economia, conhuntamente cu GOA. E ta e conviccion di AF&BA cu hunto, talbes cu un compania consultorio manera McKinsey (www.mckinsey.com), nos tin un miho chens pa trata cu e consecuencianan di e Corona Virus. Nos sector ta realiza cu entre e aproximadamente 500 restaurant y 5000 empleado riba e isla, nos ta enfrenta un tremendo desafio, un cu nos lo vence trahando hunto. Nos ta confia cu otro asociacion lo aporta na nos peticion y lo pone nan experticio disponibel.

Sinceramente.
Aruba Food & Beverage Association

Jan van Nes - Presidente.

Cc: RVM Aruba/AHATA/ ATIA/ ATSA/ ATA/ SNBA/ KVK/ Aruba Car Dealers Association/ Aruba Jewelers Association/ CUA

objectief kan zijn voor de prive of publieke sector. Na deze crisis wordt het zaak zo veel mogelijk arbeidsplaatsen te verzekeren en in dat licht is flexibiliteit en financiële steun nodig. Reserves zouden niet het onderwerp van de dag moeten zijn. Feit is dat de meeste restaurants geen reserves hebben opgebouwd aangezien men maand op maand moest overleven. Degenen die het wel lukte een reserve op te bouwen mogen niet gestraft worden en zullen ook de komende maanden de nodige financiële steun moeten ontvangen. Het wordt zaak dat zo veel mogelijk restaurants deze storm overleven.

De meeste restaurants hebben geen groot krediet bij de banken met als gevolg dat het zeer moeilijk wordt nog meer schulden op zich te nemen. Daarnaast is het nog de vraag of banken wel zo welwillend zullen zijn nieuwe leningen te verstrekken onder deze onzekere omstandigheden. Dit maakt dat veel restaurants zich tussen wal en schip bevinden. Zij zullen een beroep moeten doen op een nood fonds. Het wordt in onze opinie van belang energie te besteden aan:

1. Een degelijk marketing plan wanneer toeristen ons eiland weer komen bezoeken.
2. Een plan onder welke omstandigheden een restaurant de deuren weer kan openen. Het is van belang dat dit in overeenstemming met de bezetting van het eiland gebeurt. Een massale heropening zou alleen bewerkstelligen dat vele restaurants alsnog failliet zullen gaan.
3. Het exploiteren van wat nu "normaal" is.
4. Het exploiteren van mogelijkheden tot diversiteit van onze economie.
5. De Arubaanse overheid bij te staan in een gecontroleerde heropening van een economisch plan.

AF&BA beschouwt het opnieuw leven inblazen van onze economie een monumentale taak. In veel landen zijn Task Forces opgezet om overheden te assisteren en AF&BA stelt mede voor om middels een MB een Financial & Economic Task Force in te stellen met 'Aruba's best brains' ten einde Aruba beter voor te bereiden. Wij hebben hierbij een visie van leden van de privesector (gremios) aangevuld met personen die hun strepen reeds verdienden en er belangrijke internationale netwerken op nahouden die ons het nodige duwtje in de rug kunnen geven. Samen met een consultancy company zoals McKinsey (www.mckinsey.com) bestaat de mogelijkheid dat Aruba er eerder uitkomt dan onze Caribische burens.

De F&B sector is zich ervan bewust dat de ongeveer 500 restaurants die ons eiland telt en de ongeveer 5000 medewerkers samen voor een uitdaging staan die wij enkel tegemoet kunnen treden door de handen ineen te slaan. Wij vertrouwen erop dat andere gremios op het eiland ons verzoek steunen en hun expertise beschikbaar stellen.

Hoogachtend,

Aruba Food & Beverage Association

Jan van Nes

President.

Cc: RVM Aruba/ AHATA/ ATIA/ ATSA/ SNBA/ KVK/ Aruba Car Dealers Association/ Aruba Jewelers Association/ CUA/ WAB/ ATA

Oranjestad April 14, 2020

Na Minister di Asuntunan Economico y Financiero
Mr. Xiomara Mauro

Su Excelencia,

Manera mayoria di negoshi rond mundo, e operadornan di Food & Beverage na Aruba a keda malamente impacta door di e Corona virus. E argumento uza frecuentemente ta: **"Dicon e restaurantnan no a traha un reserva lo suficientemente grandi pa por paga nan empleadonan un salario minimo den e proximo paar di luna?"** Nos industria ta uno cu un ritmo lihe, dinamico y, paso nos ta un industria cu ta altamente lintensivo laboralmente, den mayor riesgo pa cay den bancarota durante un crisis manera esun cu nos ta experiencia na e momento aki. Dicon restaurant no tin reserva? Cu e carta aki nos lo kier a 'aclarea' con nos industria ta opera.

Tin diferente tipo di restaurant: establecimiento chikito di famia, unidadnan unico mediano, companianan grandi cu ta doño di mas cu un establecimiento, y frankicia(?) / restaurant di cadena. Cada operador tin su propio model di negoshi y tin diferencia den structuranan di maneho. Sinembargo, tin algo cu cos cu tur tin comun: **restaurant ta altamente lintensivo laboralmente**. Prome cu ta sirbi un plato tin un cadena largo di hende, desde adkision, preparacion, mercadeo y empleadonan di servicio, trahando hunto pa por duna servicio. Awo, pa un establecimiento cu 70 asiento, esey por kiermen 13 empleado. Pero pa un compania grandi esey por significa 400 empleado dividi over di diferente unidad.

Manera cosnan ta, nos industria ta lucha caba pa via di e gastonan operacional halto pa por opera den nos sector. Esakinan ta problemanan cu a ser menciona caba den atentadonan previo pa trece comprension na Gobierno tocanto nos lucha diario. Pa bay bek na e pregunta tocante reserva: nos a keda den contacto cu nos miembronan y aunke nos ta luchando cu diferente problema y preocupacion na e momento aki: huur, contractonan, debe na proveedor pa articulo ya cumpra, awa y coriente, etc, pero tin un preocupacion cu ta esun mas importante: nos empleadonan altamente aprecia. Mayoria di nos no tin reserva. Un compilacion di razonnan ta sigui akibao:

- * Restaurant nobo cu no a recupera nan inversion ainda;
- * Restaurant cu recién a inverti den adkision di propiedad nobo of cu a inverti den propiedad existente;
- * Restaurant cu a inverti den imprimimiento di menu y otro gastonan relata na e cambionan di e gastonan di BBO/BAZV;
- * Pagamento di debenan;
- * Reemplazo di ekipo cu a dañá y cu tin di ser reemplaza for di e fluho di efectivo.

AF&BA ta reconoce cu algun di e restaurantnan grandi lo por tin un reserva, sinembargo, un reserva cu, pa via di multipel empleado, lo agota lihe sin un reserva pa cuminsa di nobo. Cu un escenario

should be to keep as many staff as possible with a job. We want to safeguard the continuity of the business so we all have a job to go back to after this situation. With this we want to bring to the table that we need flexibility and financial aid to weather the storm, and that reserves should not be a point of discussion. Most businesses have not been able to accumulate reserves, surviving month by month or running behind on expenses. Those 'responsible' few, should not be penalized and sent straight to bankruptcy by obligating them to use these reserves to cover employee expense before the safeguard of their business. The overriding objective should be that the business survives.

Furthermore, most restaurants do not have a large credit line from the bank. Consequently, there is no room to run up some debt in order to survive. Additionally, we doubt that the banks will be forthcoming with providing fresh loans to restaurants under these uncertain conditions. Most restaurants find themselves between a rock and hard place at this moment.

This explains why many restaurants in Aruba do not have a reserve and in order to survive and re-open 6 months from now would be needing emergency funding. In this respect some energy should be geared towards:

1. A marketing plan towards the return of tourists to the island;
2. A plan under which conditions restaurants can open. This should be monitored closely according to the on-island occupancy. To the contrary many restaurants may close all together when all able are re-opening their doors.;
3. Exploring the new normal;
4. Exploring possibilities of diversification of our economy;
5. Assisting the Government of Aruba in an orderly re-start and economic plan.

AF&BA considers the above a humongous task for any Government. In many countries Task Forces have been set up to assist the Government and we recommend the installation of a Financial & Economic Task Force to aid the GOA in preparing for a better Aruba. We recommend the Task Force to consist of members from our private sector that aside from their economic and financial expertise have international networks that may give an additional boost to our economy, shoulder to shoulder with the GOA. Together, perhaps with a consultancy company like McKinsey (www.mckinsey.com) it is AF&BA's conviction we stand a better chance in dealing with the aftermath of the corona virus.

Our sector realizes that among the approximately 500 restaurants and 5000 employees on the island we face a tremendous challenge, one we will only overcome in working together. We trust that other associations will support our petition and avail their expertise.

Sincerely,

Aruba Food & Beverage Association

Jan van Nes
President.

Cc: RVM Aruba/ AHATA/ ATIA/ ATSA/ SNBA/ KVK/ Aruba Car Dealers Association/ Aruba Jewelers Association/ CUA/ WAB